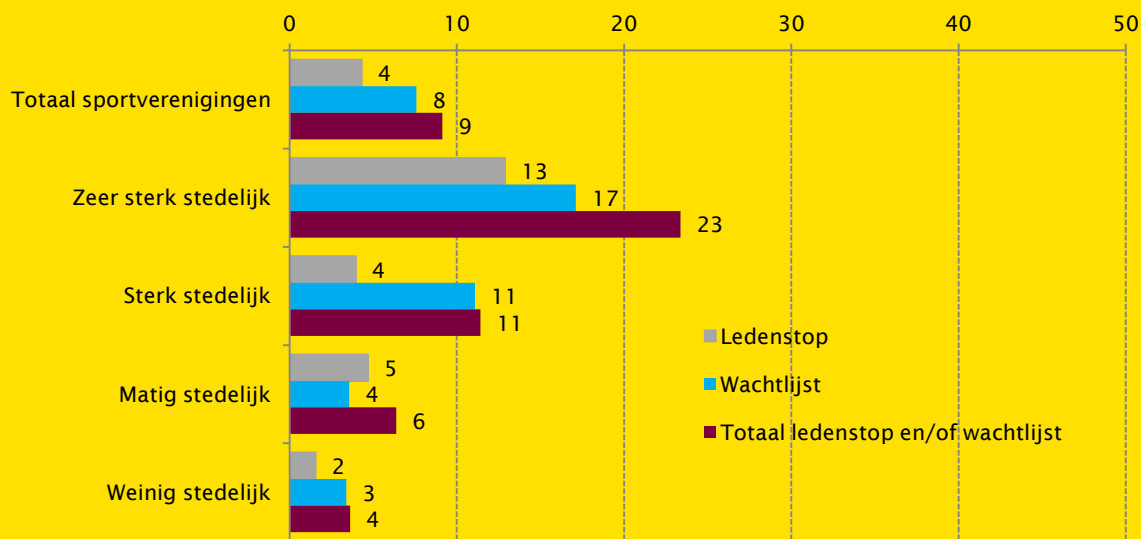

November 2015

Janine van Kalmthout
Hugo van der Poel
Anne Bulsink

Mulier Instituut
Posbus 85445
3508 AK Utrecht
www.mulierinstituut.nl
j.vankalmthout@mulierinstituut.nl
h.vanderpoel@mulierinstituut.nl

Figuur 1. Ledenstop en wachtlijst bij sportverenigingen (% verenigingen, n=874)

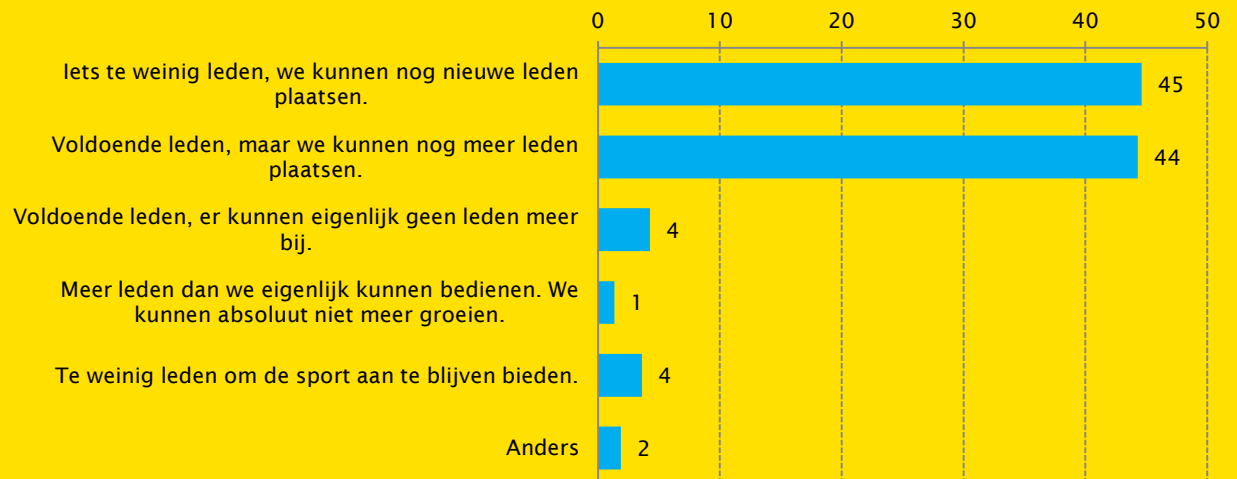
Ledenproblematiek sportverenigingen

Het werven en behouden van leden houdt veel verenigingsbestuurders bezig. Bij 69 procent van de verenigingsbesturen vormt het een van de belangrijkste aandachtspunten voor de korte termijn. Ook als naar de belangrijkste knelpunten wordt gevraagd, wordt door de meeste verenigingen 'leden' als belangrijkste zorg aangemerkt. Die zorgen van verenigingen kennen twee uitersten: aan de ene kant zijn er verenigingen die eigenlijk te weinig leden hebben om te kunnen blijven bestaan. Aan de andere kant zijn er verenigingen met te veel aanmeldingen die wachtlijsten en/of een ledenstop hebben. Deze verenigingen met te veel leden hebben zorgen zoals voldoende kader en faciliteiten om voor alle (nieuwe) leden een goed aanbod te kunnen bieden. In dit factsheet wordt inzicht gegeven in de omvang van de wachtlijstproblematiek en hoe verenigingen hiermee omgaan.

Ledenstop en wachtlijsten bij sportverenigingen

In 2015 heeft een klein deel van de verenigingen in Nederland te maken met een ledenstop (4%) en/of wachtlijst (8%) (figuur 1). Sinds 2008 is het aantal verenigingen met ledenstop en/of wachtlijst nauwelijks veranderd. In 2008 had 5% een ledenstop en 10% een wachtlijst. In 2012 was dit respectievelijk 4% en 6%. De meeste verenigingen (91%) hanteren geen ledenstop en/of wachtlijst. Zij kunnen elk nieuw lid plaatsen dat zich aanmeldt. De verenigingen die wel een ledenstop en/of wachtlijst hanteren, zijn vaak verenigingen met meer dan 100 leden. Deze problematiek doet zich voornamelijk voor in zeer sterk stedelijk gebied en het westen van het land (provincies Noord-Holland en Utrecht). Wat betreft de soort sport speelt dit probleem vaker bij teamsporten (hockey, roeien, basketbal) en individuele binnensporten (gymnastiek en zwemmen).

Figuur 2. Beoordeling huidig ledental (% verenigingen, n=874)

Problematiek ledenstop en/of wachtlijst

De belangrijkste redenen om een wachtlijst en/of ledenstop te hanteren zijn:

- Te weinig faciliteiten beschikbaar voor trainingen/ lessen/ recreatie.
- Te weinig faciliteiten beschikbaar op gewenste en bruikbare tijdstippen.
- Te weinig kader/vrijwilligers beschikbaar om leden te begeleiden/trainen.
- Te weinig faciliteiten beschikbaar voor wedstrijden, competitie.

Met name bij de buitenteamsporten en de grote verenigingen speelt het gebrek aan faciliteiten om competitie te kunnen spelen (zoals beschikbare ruimte, zaal, veld, (zwem)water) een rol. Andere redenen die verenigingen noemen zijn: te grote teams, niet te veel reserves willen en het hebben van vaste instroommomenten per jaar.

Als verenigingen een wachtlijst of ledenstop hanteren, geldt dit vaak voor een deel of afdeling van de vereniging, voornamelijk de jeugd. Met name bij de teambuitensporten speelt de problematiek bij de jeugd. Wachtlijsten die zich op volwassenen richten, komen veel minder voor.

Een ledenstop of wachtlijst bij een vereniging geldt bij:

- 32% van de verenigingen voor de gehele vereniging
- 40% van de verenigingen voor de jeugd tot 12 jaar
- 20% van de verenigingen voor jeugd van 12-18 jaar
- 4% van de verenigingen voor volwassenen (18-55 jaar)
- 4% van de verenigingen voor veteranen (55+)

Ledentalontwikkeling

De helft van de verenigingen is het afgelopen jaar gegroeid als naar het saldo van aan- en afmeldingen wordt gekeken. Een derde van de verenigingen kent een daling. Deze daling doet zich vooral voor bij (semi-) individuele sporten, zoals duiken, golf, tennis en schermen. Vooral de buitensporten (team en individueel) kennen een stijging van het aantal leden. Gemiddeld steeg het ledental bij de verenigingen met iets meer dan 3 leden (3,4 gemiddeld). Verenigingen met een gelijk of stijgend ledental hebben vaker te maken met de problematiek van ledenstop en wachtlijsten. Wanneer verenigingen die kampen met iets te weinig leden een wachtlijst of ledenstop hebben, dan geldt dat voor delen van de vereniging.

Figuur 3. Omgang met aanmeldingen (% verenigingen, n=874)

Het MI-Verenigingspanel bestaat uit sportverenigingen die periodiek bevraagd worden op allerlei aspecten van het verenigingsbeleid. Door de samenstelling van het panel en weging van de respons zijn de uitkomsten representatief voor de sportverenigingen in Nederland.

In 2008, 2012 en 2015 zijn vragen gesteld over de invoering van een ledenstop en het hanteren van wachtlijsten. In 2015 zijn in totaal 1918 verenigingen uitgenodigd. Het aantal responderende verenigingen was 874 (46% van de benaderde verenigingen). De dataverzameling heeft plaatsgevonden van 8 mei tot en met 2 juli 2015.

Om vergelijkbaarheid met voorgaande metingen bij het panel mogelijk te houden, zijn de gegevens gewogen naar aard van de sport (binnen-/buitensport) en naar soort sport (team-/ semi-individuele/ individuele sport) en grootte.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke en landelijk opererende stichting gericht op de bevordering van de sociaal-wetenschappelijke kennisontwikkeling en beleidseffectiviteit op het terrein van sport en samenleving.

Het instituut voert fundamenteel en praktijkgericht onderzoek uit, monitort de ontwikkelingen op het terrein van de sport en organiseert bijeenkomsten en congressen om het debat over de sport te stimuleren.

De meeste verenigingen kunnen nog nieuwe leden plaatsen. 5% van de verenigingen heeft meer dan voldoende leden en geen plek voor nieuwe leden. Daartegenover staat dat 4% van de verenigingen te weinig leden heeft om de sport aan te kunnen blijven bieden. De verenigingen die dat aangeven zijn iets vaker te vinden in sterk stedelijk gebied, in het oosten en zuiden van het land (provincies Gelderland en Limburg) en in krimpregio's. Het zijn met name kleine verenigingen, semi-individuele sporten (zoals tennis) en binnensporten die aangeven iets te weinig leden te hebben.

Aanmeldingen

Bij vier van de vijf verenigingen wordt iedereen die zich aanmeldt ook lid. Dit is vaker zo bij kleine verenigingen (minder dan 100 leden) dan grotere verenigingen. Verenigingen met meer dan 100 leden nemen iets vaker nieuwe leden aan in volgorde van aanmelding. Bij 5% van de verenigingen is sprake van een voorrangsregeling of selectie, zoals bijvoorbeeld bij sommige hockeyverenigingen. Zij geven familie en vrienden van huidige leden voorrang.

De helft van de verenigingen registreert de aanmeldingen van potentiële leden die niet kunnen worden geplaatst. Dit zijn vooral de grotere verenigingen. Eén op de tien verenigingen die te maken heeft met aanmeldingen die niet kunnen worden geplaatst, doet daar niets mee. Dit zijn met name kleine verenigingen. Andere zaken die verenigingen ondernemen als ze aspirant-leden niet kunnen plaatsen zijn: het benaderen van deze leden op een later moment (29%), vragen om zich later nog eens te melden (13%) en wijzen op andere verenigingen (12%). Bij een enkele vereniging bestaat de mogelijkheid om mee te trainen, terwijl nog niet aan wedstrijden kan worden deelgenomen.

Tot slot

Landelijk hanteert een op de tien verenigingen een ledenstop en/of wachtlijst, in zeer sterk stedelijk gebied is dat bij bijna een kwart van de verenigingen het geval. Deze verenigingen zijn vooral in het westen van Nederland geconcentreerd. Het is lastiger om te zeggen dat de problematiek ook aan een soort sport verbonden is. De verenigingen met wachtlijstproblematiek zijn in dit onderzoek over 22 verschillende sporten verspreid. De sporten die hierin opvallen zijn hockey, roeien en zwemmen, gevolgd door gymnastiek, basketbal en atletiek, maar ook enkele biljart- en bowlingverenigingen geven aan geen nieuwe leden aan te (kunnen) nemen.